

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าสุริยาเย็น อ.เมืองพล จ.ขอนแก่น

เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๓

โลกอาศัยความเสียสละเป็นพื้นฐาน

เรากลัวบาป เรามีความกลัวหาญต่อการบำเพ็ญบุญ เราอยากไปสวรรค์ เราอยากเป็นคนดี เราอยากไปพรหมโลก เราอยากไปนิพพาน ความอยากเหล่านี้ไม่ใช่ความอยากเป็นโมฆะ ไม่ใช่ความอยากที่เป็นกิเลส เป็นความอยากที่เป็นธรรม เป็นมรรค เพราะเป็นความอยากที่เป็นไปตามธรรมที่ท่านสั่งสอน และเป็นความอยากไปสถานที่ดีซึ่งมีอยู่จริง ท่านผู้ใดประพฤติตัวดี ท่านผู้นั้นย่อมเป็นคนดีเห็นได้อย่างชัดเจนในตัวของคน ๆ นั้นด้วย เห็นได้อย่างชัดเจนจากทางหูทางตาของคนอื่นในเมื่อคนดีนั้นแสดงออกด้วย ความอยากเหล่านี้เป็นความอยากที่ถูกต้องกับจุดมุ่งหมายแห่งธรรม ถ้ามีคนทั่วโลกอยากในลักษณะนี้ และทำตัวเป็นคนดีตามความอยากดีนี้ โลกมนุษย์เราจะสงบเย็นและน่าอยู่กว่าที่เป็นอยู่นี้มากทีเดียว

คนชั่วไปที่ไหนย่อมหนีภัยชั่วไปใช้เสมอ เพราะเขาไม่มีความดีคนดีของเขาออกใช้ เช่นพวกโจรผู้ร้าย ไปไหนก็มีแต่การฉกการลักการปล้นการสะดม เพราะเขามีอย่างนั้น เขาไม่มีดีกว่านั้น คนดีไปที่ไหนมีแต่ประพฤติตัวดี ทำประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ใครมองเห็นแล้วก็รู้สึกว่าจะจับจิตจับใจเคารพนับถือ ความดีเหล่านี้มาจากคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่มาจากคำสอนของฝรั่งมังค่าหรือชาติใด ๆ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ได้ชมว่าฝรั่งมังค่าหรือชาติใด ๆ ดีกว่าคนไทยในด้านศาสนา

คนไทยถือพุทธศาสนา พุทธศาสนานี้ออกมาจากท่านผู้เลิศคือพระพุทธเจ้า เลิศจริง ๆ รู้สิ่งใดรู้จริงเห็นจริง เช่นเดียวกับคนตาดีมองเห็นสิ่งใดเห็นสิ่งนั้นจริง ๆ ไม่เหมือนคนตาบอด เดินไปสัมผัสสัมผัสทำโดนโน้นโดนนี้ คนตาบอดเป็นเช่นนั้น แต่คนตาดีเราไม่โดน ไปสถานที่ควรหลีกเลี่ยงก็หลีกเลี่ยง ควรเว้นก็เว้น ควรข้ามก็ข้ามไปเสียอย่างนี้ หรือวัตถุสิ่งต่าง ๆ คนตาดีเห็นได้อย่างชัดเจนผิดกับคนตาบอดเป็นไหน ๆ

เมืองไทยเราเป็นเมืองตาดี รู้จักละอายบาป รู้จักมีความเข้มแข็ง สนใจต่อบุญต่อกุศล ใคร่ความเป็นคนดีต่อตนอยู่เสมอ เป็นผู้อยากไปสวรรค์ สวรรค์ก็มีจริงเช่นเดียวกับมนุษย์เรามีจริงนี้แหละ สัตว์เดรัจฉานมีจริง สัตว์เดรัจฉานมีกี่ประเภทเรารู้ดี ปฏิเสธได้ไหม สัตว์เดรัจฉานมีจำนวนมากเท่าไรและมีกี่ประเภท ต่างคนต่างมีหุ้มีตามองดูแล้ว ก็รู้ด้วยสายตาของเราปฏิเสธกันไม่ได้บรรดาคนตาดี นอกจากคนตาบอดที่มองไม่เห็นอะไรเท่านั้น

มันอาจค้ำ หรือค้ำว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งนี้ไม่มี เราก็อย่าไปเชื่อคนตาบอด เราเป็นคนตาดี เชื่อคนตาบอดก็ผิดวิสัยไป

นี่เราเชื่อพระพุทธเจ้าที่เป็นคนตาดีหูดี้ เห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่โลกมนุษย์ทั้งหลายไม่เห็น อย่าว่าแต่ฝรั่งไม่เห็นเลย โลกทั้งโลกนี้ไม่มีใครสามารถจะเห็นสิ่งลึกลับในสายตาและหูของบุคคลได้ แต่เป็นสิ่งที่มืออยู่อย่างเด่นชัดด้วยความจริงของตน ถ้าหากเราจะว่าสภาพดังกล่าวมันไม่มี ก็เหมือนคนตาบอดเดินทางไปตามหนทาง ว่าหัวต่อไม่มี ขวากหนามไม่มี หินโสโครกไม่มี แต่สุดท้ายก็คนตาบอดคนนั้นแลไปโดนหินโสโครกบ้าง ไปโดนสะดุดหัวตอ นั้นบ้าง ไปเหยียบขวากเหยียบหนามบ้าง คนตาดีมองเห็นแล้วไม่เหยียบไม่โดน เดินหลีกไปเสียไม่โดนทุกข์จากสิ่งเหล่านั้น

คนที่ลบล้างว่ามนุษย์ไม่มี สวรรค์ไม่มี บาปไม่มี บุญไม่มี นั้นแลคือคนผู้จะไปโดนแต่บาปแต่กรรม โดนแต่ความทุกข์ความทรมาน เช่นเดียวกับคนตาบอดโดนขวากกับหนามนั้นแล เพราะฉะนั้น การที่เราทั้งหลายเชื่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เชื่อบาปเชื่อบุญ เชื่อคุณเชื่อโทษ เคารพครูบาอาจารย์ เคารพพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ผู้มีบุญมีคุณนี้ จึงเป็นความถูกต้องของมนุษย์เราโดยสมบูรณ์

มนุษย์เราต่างจากสัตว์ มนุษย์เรามีคุณค่าในความประพฤติ ในศีลในธรรม ไม่ได้มีคุณค่าที่เนื้อหนังมังสาอะไร มนุษย์จึงต้องปฏิบัติตัวเป็นคนดีตามเยี่ยงอย่างประเพณีของนักปราชญ์ทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นที่ทรงพาดำเนินมา ซึ่งล้วนแล้วแต่ของจริง ของดี มีค่า ไม่ใช่ของปลอม

บุญกุศลเห็นได้ชัด ๆ ภายในใจ เวลาเราสร้างบุญสร้างกุศล จะเป็นการให้ทานก็ดี การรักษาศีลก็ดี การภาวนาก็ดี แม้นคนอื่นจะไม่เห็น คนอื่นจะไม่รู้ เราก็มารู้ก็เห็น เพราะเราเป็นคนทำเองภายในตัวเรา ความเยือกเย็นเป็นสุขชอบอุ้นภายในตัวทั้งปัจจุบันและอนาคต ก็คือคนผู้สร้างบุญนั้นแลเป็นผู้รับและเป็นทีไว้วางใจตัวเองได้ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ผิดกับคนไม่เชื่อบาปเชื่อบุญเป็นไหน ๆ ซึ่งเกิดความเดือดร้อนแก่ตนอยู่ตลอดเวลา ถ้าให้เลือกเราจะเอาทางไหนมาเป็นครูและปฏิบัติตาม ก็ต้องเอาทางถูกทางดีนั้นแล

ศาสดาเท่านั้นที่เป็นผู้วิเศษ ที่เป็นครูสอนโลก เราสวดอยู่ทุกวันว่า สตุถา เทวมนุสฺसानํ พระพุทธเจ้านอกจากเป็นครูของมนุษย์แล้ว ยังเป็นครูของเทวดาอินทร์พรหมยมยกข์ทั้งหลายอีกด้วย ถ้าเป็นคนไม่มีความสามารถจะเป็นครูสอนโลกทั้งสามได้อย่างไร คนในโลกมีใครสามารถไปสั่งสอน ไปเป็นครูสั่งสอนโลกทั้งสามได้ ไม่มี นอกจากศาสดาองค์เอกองค์เดียวเท่านั้นที่มีความแก่ล้าสามารถ เพราะรู้เห็นแล้วทุกสิ่งทุกอย่างในอุบายวิธี ที่จะสั่งสอนโลกให้เข้าใจในทางที่ถูกต้องดีงาม ผู้ที่เคยมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนประการ

ใด ๆ มา ก็สอนให้กลับตัวเข้ามาสู่ความถูกต้องดีงาม อุบายการสอนคนให้เป็นคนดีไม่มีใครเกินศาสดา เราทั้งหลายที่นับถือพระพุทธศาสนาก็คือ เรานับถือตัวของเรา เราชักสงวนศาสนาก็คือรักสงวนตัวของเรา เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน

ศาสนาเป็นสมบัติกลางเช่นเงินทองข้าวของเป็นต้น ใครมีความขยันหมั่นเพียรเสาะแสวงหามาได้มากน้อย สมบัตินั้นก็เป็นอย่างตน ศาสนาเป็นของกลาง ท่านผู้ใดมีความขยันหมั่นเพียรบำเพ็ญบุญบำเพ็ญกุศล บุญกุศลนั้นก็ใช่อัตสมบัติคือเป็นสมบัติของตน โดยแท้ อยู่ก็เป็นสุข ตายไปก็เป็นสุข เป็นสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า บุญกุศลจึงเป็นเครื่องให้ความอบอุ่นแก่จิตใจเรา เพราะบุญกุศลเป็นที่พึ่งทางใจโดยตรง

วัตถุสิ่งของเงินทองอาหารปัจจัยต่าง ๆ เป็นที่พึ่งทางร่างกาย เพราะมีความบกพร่องต้องการอยู่เสมอ เดี่ยวมีความหิวเดี่ยวมีความกระหาย เดี่ยวอยากหลับอยากนอน เดี่ยวหนาวเดี่ยวร้อน จึงต้องหาเครื่องบำบัดมาให้บริการบ้าง ให้หลับให้นอนให้ดื่มบ้าง ให้อบอุ่นสรองกันบ้างอยู่อย่างนี้เป็นประจำ นี่คือที่พึ่งของกาย หากขาดที่พึ่งเหล่านี้ กายก็หาความสุขไม่ได้

ส่วนที่พึ่งของใจนั้นได้แก่ธรรม ได้แก่บุญแก่กุศล จึงควรสร้างบุญกุศลไว้ เป็นที่พึ่งของใจ เป็นอาหารของใจ ร่างกายได้รับอาหารมีความอึดหน้าสำหรับอายุ แต่ใจแห่งผากจากบุญจากกุศล จากศีลจากธรรมแล้ว คนนั้นก็หาความสุขไม่ได้ เพราะฉะนั้นการสร้างที่พึ่ง การสร้างโอชารสคืออาหารเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง จึงต้องสร้างทั้งสองประเภท คือสร้างเพื่อให้ร่างกายได้รับความร่มเย็นเป็นสุขตลอดอายุขัยของร่างกายนั้นด้วย สร้างบุญสร้างกุศลคือคุณงามความดี เพื่อเป็นเครื่องอบอุ่นคำจิตใจของตนให้มีความชุ่มเย็น ทั้งปัจจุบันและอนาคตด้วย ผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ไม่เสียที่ สมบัติภายนอกก็มี มีสมบัติเงินทองเป็นต้น สมบัติภายในคือบุญกุศลก็มี ใจก็มีสมบัติภายในเป็นที่พึ่งของตน คนนั้นเป็นผู้มีความสุขความสบาย ตายไปก็มีที่พึ่ง

บุญ สุข ชีวิตสุขขมมุติ ท่านกล่าวไว้แล้วในธรรมะว่า บุญย่อมยังความสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีวิต อย่างไรก็ตามแต่เรามีชีวิตอยู่นี้เลย ตอนที่สิ้นชีวิตจนตรอกจนมุมนั้นแล จิตเรายังไขว่คว้าหาที่พึ่งที่เกาะ ที่นี้เราได้สร้างบุญสร้างกุศลไว้แล้ว บุญนั้นแลเป็นเสาเอกอันใหญ่สำหรับที่จะชี้ข้ามความทุกข์ทั้งหลาย มหาสมุทร มหาสมมุติ มหานิยม มหาทุกข์ มหาภัยทั้งหลายให้ข้ามพ้นไปได้ จนกระทั่งถึงฝั่งปากโน้นคือพระนิพพาน จะนอกเหนือไปจากบุญจากกุศลนี้ไม่ได้เลย

ถ้าผู้ไม่ได้สร้างบุญสร้างกุศลอะไร ไม่สนใจกับบรรดากับธรรมกับคุณงามความดี มีแต่เตร็ดเตร่เร่ร้อนไป ท่านว่าบาปมีบุญมีก็ไม่สนใจ เชื่อตัวเอง ตัวของตัวเองนั้นมันมีอะไรอยู่

ภายในใจนั้นนะ มันมีแต่ความมืดบอด กิเลสมันหลอกว่าบาปไม่มีก็เชื่อมันเสีย กิเลสมันหลอกว่าบุญไม่มีก็เชื่อมันเสีย กิเลสมันหลอกว่านรกไม่มีก็เชื่อมันเสีย สวรรค์ไม่มีก็เชื่อมันเสีย พรหมโลกไม่มีก็เชื่อมันเสีย ว่านิพพานไม่มีก็เชื่อมันเสีย ตายแล้วสูญก็เชื่อมันเสีย ทั้ง ๆ ที่มันหลอกมาตั้งกัปตั้งกัลป์แล้ว

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่หลอกลวงไม่ใช่ของจริง ชาวพุทธเราควรใช้สติปัญญาธรรมย้อนสวนหมัดกิเลสตัวโกหกพวกลมเก่ง ๆ บ้างไม่ได้หรือว่า คนที่ติดคุกติดตะรางแน่นอยู่เรื่อยมานั้น เป็นใครหลอกให้ติด เพราะการขโมยโดยเข้าใจว่าเขาจะจับไม่ได้ ถ้าไม่ใช่กิเลสตัวชั่วพาให้ขโมยนะ ธรรมท่านไม่ได้สอนให้ขโมย ท่านไม่ได้สอนให้คนโลกคนอยากได้ของเขาแบบลามกจกเปรตเหมือนกิเลสนี้วะ ความจริงเพียงเท่านี้ก็เลิกหงาย กิเลสมีได้เก่งกว่าธรรมมิได้ฉลาดกว่าธรรม ธรรมสวนเข้าไปกิเลสต้องหาย

ธรรมท่านบอกแล้ว บาปมีจริง บุญมีจริง นรกมีจริง สวรรค์มีจริง พรหมโลกมีจริง นิพพานมีจริง นี่คือของจริงเรียกว่าธรรม ธรรมนี้ลบไม่สูญ บาปนะลบให้สูญไปได้จากตัวเรา เช่นพระพุทธเจ้าผู้สิ้นบาปจากพระทัยเป็นต้น เพราะเป็นของจอมปลอมเป็นกาฝาก เช่นเดียวกับกาฝากที่ติดอยู่ตามกิ่งไม้ กาฝากนั้นมันเกิดขึ้นที่ต้นไม้ต้นใด เช่นต้นมะม่วง เป็นต้น แต่มันไม่ใช่ต้นมะม่วง มันเป็นกาฝาก กิ่งกาฝาก เกิดแล้วก็ดูดซึมเอากิ่งไม้ต้นนั้นแลเป็นอาหารเลี้ยงตัวของตัว ต้นไม้ต้นนั้นก็ค่อยเหี่ยวแห้งยุบยอบไปโดยลำดับ ยิ่งกาฝากมีมากเท่าไรต้นไม้ต้นนั้นไม่นานต้องตาย

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสตัวหลอกลวงคนเก่ง ๆ นี้มันเป็นเหมือนกาฝาก มันไม่ใช่ตัวจริง ไม่ใช่ของจริง พระพุทธเจ้าจึงสอนให้ละให้ถากให้ถางออกได้ เพราะไม่ใช่เนื้อแท้ เนื้อแท้ นั่นคือธรรม คือของจริง บุญมี บาปมี นรกมี สวรรค์มี พรหมโลกมี นิพพานมี นี่คือธรรมของจริง พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ อันนี้ลบไม่สูญ ใครจะว่าไม่มีเท่าไรก็มีอยู่ตามหลักธรรมชาติของตน ส่วนบาปนั้นเป็นสิ่งที่ลบได้ ละได้ ถอนได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้ละให้ถอนให้ปล่อยวาง

อย่าเชื่อมั่นจนเกินไป เราเคยเชื่อกิเลสมานาน เวลาจะทำบุญให้ทานมันก็มากกระซิบกระซาบว่า เตี่ยหมดไปเท่านั้นห้าเท่านั้นสิบ หมดไปร้อย หมดไปพัน เสียเวล่ำเวลา เสียค่าอาหารการครองชีพต่าง ๆ นี่กิเลสตัวตระหนี่ มันเหนียวแน่น มันเข้าซัดเข้าขวาง ไม่อยากให้ทำบุญให้ทาน ในขณะที่เดียวกันมันก็อยากให้อยู่ในเงื้อมมือของมัน มันอยากกินมันอยากเสวยของประเภทนั้นด้วยความตระหนี่เหนียวแน่นเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวก็คือความเห็นแก่กิเลสนั้นแล ไม่ใช่เห็นแก่ธรรม เพราะฉะนั้น ท่านผู้ที่บริจาทาน จึงเป็นผู้

ชานะ เป็นผู้ปราบปรามความตระหนี่เหนียวแน่น ความเห็นแก่ตนออกได้ กลายเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวมไปได้มากมาย นีธรรมะเป็นเครื่องปราบกิเลสตัวตระหนี่

เมื่อมีความตระหนี่มากขึ้นเท่าไร ความเห็นแก่ตัวก็มาก เมื่อความเห็นแก่ตัวมากขึ้นเท่าไร กิเลสตัวกระทบกระเทือน ตัวรืดไถคนอื่น คดโกงคนอื่นก็มากขึ้นโดยลำดับ ล้วนแต่เป็นกิเลสตัวอ้วน ๆ และเป็นข้าศึกต่อหัวใจเราและเป็นข้าศึกต่อเพื่อนฝูงไม่มีประมาณ พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้มีการเสียสละ ซึ่งเป็นการปราบกิเลสตัวตระหนี่ที่เหนียวเป็นต้น ให้ผอมโซลง ทานการเสียสละนับวันอ้วนท้วนขึ้น นำความสุখেใจมาสู่ตนและผู้อื่นไม่มีประมาณ

เพราะมนุษย์เราอยู่ด้วยกัน ต้องมีการเสียสละต่อกัน แม้แต่สัตว์เดรัจฉานเขาก็ยอมเสียสละต่อกัน คือให้ทานแจกแบ่งกันกิน เราเห็นไหมมดเขาขนอาหารประเภทใดมา ขนไปเป็นฝูง ๆ แล้วก็ไปกินด้วยกัน มนุษย์เราอยู่ด้วยกันมีทั้งคนมีคนจน มีทั้งคนโง่คนฉลาด แต่ก็เป็นคนเหมือนกัน มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยปัจจัยทั้งสี่คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่มใช้สอย ที่อยู่ที่อาศัย ยาแก้โรคภัยไข้เจ็บ เช่นเดียวกับเราทุกคน เพราะฉะนั้น มนุษย์ท่านจึงสอนไม่ให้ประมาทซึ่งกันและกัน และเห็นใจสงสารสงเคราะห์กันตามสมควรแก่ความจำเป็นที่พึงทำได้

คนทุกข์คนจนเขาไม่อยากทุกข์ไม่อยากจน คนโง่เขาก็ไม่อยากโง่ เขาอยากฉลาดยิ่งกว่าใครทั้งโลก แต่กรรมหากเป็นอย่างนั้นแต่งไม่ได้แก้ไม่ได้ ถอนไม่ได้ เพราะกรรมเดิมของตน วิบากกรรมเป็นอย่างนั้นก็ต้องยอมรับเสวยไป ผู้ที่มีวิบากกรรมอันดี มีความเฉลียวฉลาด มีความมั่งมีศรีสุข ก็มีความเฉลียวกันไปด้วยความเมตตาสงสาร อันเป็นหลักธรรมของพระพุทธเจ้า โลกก็อยู่ด้วยกันเป็นผาสูกเพราะการเฉลี่ยเผื่อแผ่ นับตั้งแต่ลูกเต้าขึ้นมาโดยลำดับ ลูกเต้าแต่ละคน ๆ จะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้เป็นคนอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ นี้ถ้าไม่ได้ความเสียสละบริจาคจากพ่อจากแม่ จากพี่เลี้ยงจากผู้เกี่ยวข้องจะเติบโตขึ้นมาได้อย่างไร โลกทั้งหลายจึงต้องอาศัยการเสียสละเป็นพื้นฐาน

ตั้งท่านทั้งหลายได้มาเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คือวัดเป็นศูนย์กลางแห่งใจของประชาชน พระเณรทั่ว ๆ ไป ใครเข้ามาวัดแล้วมีความร่มเย็นเป็นสุข จตุปัจจัยไทยทานได้มามากน้อยก็เพื่อบำรุงพระสงฆ์ที่ท่านทรงศีลทรงธรรม ประพฤติปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย และก่อนนั้นสร้างนี้ขึ้นไว้เพื่อพระเพื่อเณร เพื่อประชาชนทั้งหลายได้มาอยู่อาศัย เพื่อบำเพ็ญคุณงามความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

เช่นศาลาหลังนี้เป็นต้น หากไม่มีศาลาหลังนี้แล้วเราจะอยู่ที่ไหน อยู่ตามร่มไม้ ชายคาหรือตามที่ไหน ๆ หรือกลางแจ้งก็ไม่สะดวกสบาย เมื่อเราต่างคนต่างเสียสละ มี

ความพร้อมเพรียงสามัคคีสละกันเป็นเงินเป็นทอง ตามสติปัญญาศรัทธาความเพียรของตน มาก่อสร้างขึ้นไว้ก็เป็นศาลาขึ้นมา เราทั้งหลายก็ได้อาศัย เพราะการเสียสละของแต่ละท่าน ๆ ผลแห่งการเสียสละทำความร่วมมือกันแก่เราให้เห็นอยู่อย่างนี้ ใครจะมาจากที่ไหนก็มาพัก ได้ตามสะดวกสบาย เราคิดดอกเบี๋ยแห่งบุญแห่งกุศลจากการก่อสร้าง จากการเสียสละของเรา ไม่มีวันมีคืนมีปีมีเดือน จนกระทั่งศาลาหลังนี้ร่วงลงไปสลายลงไปแล้ว บุญกุศลยังเป็นของเราเต็มเปี่ยมไม่ลดน้อยถอยลง ไม่สลายไปตามศาลานั้นเลย

ศาลาหลังหนึ่ง ๆ ยกศาลาเป็นต้น ไม่ต้องพูดถึงอย่างอื่น เราสร้างขึ้นไว้ ศาลาหลังนี้ ไม่ได้ไปสวรรค์ไม่ได้ไปนิพพาน ไม่ได้รับบุญรับกุศล ไม่ได้เป็นความสุข ศาลาเองก็ไม่ได้ไปไหน ๆ ผู้ที่บริจาคทำบุญให้ท่านนั้นแลผู้จะได้บุญ ผู้จะได้รับความสุข ผู้จะไปสวรรค์ ผู้จะไปนิพพาน ส่วนศาลานี้ไปไหนไม่ได้ อยู่อย่างนี้ละ สร้างไว้วัดไหนก็อยู่วัดนั้น ไปสวรรค์ก็ไม่เป็น ไปนรกก็ไม่ได้ เป็นไม้เป็นอะไรสลายลงไปก็ไปเป็นดินตามธรรมชาติของมัน ส่วนบุญ ส่วนกุศลที่มีศาลาหลังนี้เป็นต้นเหตุให้เกิดการก่อสร้างขึ้นมานั้นเป็นของเรา บุญนั้นแลเป็นของเรา ศาลาหลังนี้เป็นสมบัติกลาง บุญเป็นของแต่ละคน ๆ แต่ละท่าน ๆ

เพราะฉะนั้น ผู้เชื่อบุญจึงต้องทำบุญ ศาลาหลังนี้จะร่วงโรยไปไหนก็ตามเราไม่ร่วงโรย บุญของเราเป็นของเราไปเรื่อย ๆ ท่านกล่าวไว้อย่างนี้ตามหลักธรรม ขอให้ทุกท่านได้นำไปพิจารณาประพุดติปฏิบัติ

ศีลธรรมเท่านั้นที่จะทำมนุษย์เราให้สง่าผ่าเผย ให้มีความสวยงามทางมารยาท การแสดงออกมีคุณค่า ก็คือศีลธรรมอยู่กับมนุษย์ ศีลธรรมมีกับมนุษย์มากน้อย มนุษย์คนนั้นเป็นผู้มีคุณค่ามาก เพียงเนื้อเพียงหนังเรานี้ไม่มีคุณค่าอันใดเลย สู้สัตว์พวกเนื้อพวกปลาไม่ได้ เวลาตายแล้วเอาเข้าไปในตลาดจ่ายขายเป็นเงินเป็นทองเลี้ยงกันไปทั่วแผ่นดิน ส่วนเนื้อหนังของมนุษย์รายใดที่ตายแล้วโยนเข้าตลาดคูชิ ถ้าไม่ยอมให้ตลาดแตกกระจัดกระจาย บ้านแตกสาแหรกขาดไปเพราะเขากลัวผี นั้นร่างกายมนุษย์ไม่มีประโยชน์ นอกจากเรานำร่างกายนี้มาทำประโยชน์ คือเป็นเครื่องมือทำประโยชน์เสียตั้งแต่บัดนี้ ตายแล้วเราจะได้อาศัยบุญกุศลนี้

ใจเป็นของไม่ตาย ร่างกายนี้สลายลงไปก็จริงแต่ใจไม่มีคำว่าตาย ออกจากร่างนี้ต้องไปสู่ร่างนั้น ออกจากร่างนั้นไปสู่ร่างนั้นอยู่เรื่อย ๆ ไป อย่างที่เรา ๆ ท่าน ๆ เห็นอยู่ปัจจุบันนี้มาจากไหนถ้าไม่มาจากสิ่งที่มีอยู่ ที่เคยเกิดเคยตายมาแล้ว มาเกิดได้อย่างไร เชื่อของมัน มีก็ต้องมาเกิด เกิดสูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ นั้น เป็นเพราะวิบากแห่งกรรมที่มีมากน้อยดีชั่วต่างกัน จึงทำให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายไม่เหมือนกัน เมื่อการสร้างบุญสร้างกุศลได้มาก

น้อย คนนั้นก็ยังมีคุณค่าขึ้นโดยลำดับ ผลสุดท้ายบุญนั้นแลเป็นเครื่องสนับสนุนจนถึงความ
พ้นทุกข์ ไม่ต้องมาเกิดแก่เจ็บตายหมายป้าช้า ดังที่เคยเป็นมาเหล่านี้อีกต่อไป

นี่แหละวันนี้ที่ได้มาเยี่ยมพี่น้องทั้งหลาย ก็ได้แสดงธรรมอันเป็นหลักแห่งความ
ประพฤติดีงามของมนุษย์ เป็นสมบัติของมนุษย์แท้ ให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพิจารณา
หากว่าเทศน์นี้ไม่เหมาะสมกับธรรมาสน์ ไม่เหมาะสมกับท่านทั้งหลายยกยอแล้ว อาจารย์ก็
ขอแหวกแนวลงธรรมาสน์

ในโอกาสแห่งการแสดงธรรมวันนี้ จึงขออนุภาพแห่งคุณพระพุทธเจ้า พระธรรม
พระสงฆ์ มาคุ้มครองท่านทั้งหลายให้มีความสุขกายสบายใจ และปฏิบัติตนด้วยความ
ราบรื่นดีงามโดยทั่วกัน การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา

จึงขอยุติเพียงเท่านี้
